गस्थाते पशुभेदे अमरः पाठान्तरम् । स्त्रियां जातित्वात् ङीष् ।

भाल्लवि पु० १दानशास्त्रभेदे २तदध्येतरि च । "तामेतां भाल्लवय उवाचते" ताण्ड्य ब्रा० २।२।४ "तामेतां परिवर्त्तिनीं विष्टुतिम् भाल्लविशास्त्राध्यायिन उपासते" भा० ।

भाल्लू(ल्लु)क पुंस्त्री० भल्लूक+स्वार्थे अण् वा पृषो० ह्रस्वः । जन्तुभेदे भल्लूके स्त्रियां ङीष् ।

भाव पु० भावयति चिन्तयति पदार्थान् चु०मू०-अच् । नाट्योक्तौ नानापदार्थचिन्तके १पण्डिते । भावयति ज्ञापयति हृदयगतम् भू-णिच्-अच् । २हृद्गतावस्थाबोधके मानसविकारे स्नेहकरणादौ व्यभिचारिभावे । ३रत्यादिभावे मेदि० भू-भावे घञ् । साध्यरूपे विद्यरूपे वा ४क्रियारूपे धातोरर्थे । ४राशे ५आशये च ६सत्तायां ७चेष्टायाम् ८जन्मनि च अमरः ९विभूतौ । कर्तरि ण । १०आत्मनि ११दुःखे १२जन्मनि करणे अज् । १३गौरविते १४अभिनयभेदे त्रिका० । १५योनौ १७उपदेशे धरणिः । संसारे भवशब्दार्थे च । स्त्री० घञ् १८जन्मादितः तन्मादि द्वादशभावे तच्छब्दे १८०२ पृ० तदानयनञ्च दृश्यम् । २०स्त्रीणां यौवनकाले सत्त्वभवादाविंशत्यलङ्कारान्तर्गतेऽङ्गजे प्रथमालङ्कारे । यथा "यौवने सत्त्वजाश्चाष्टावष्टाविंशतिसंख्यकाः । अलङ्कारास्तु भावश्चावहेलाश्चयोऽङ्गजाः । तत्र भावः "निर्विकारात्मके चित्ते भावः प्रथमविक्रिया" । जन्मतः प्रभृतिनिर्विकारे मनसि उद्भुद्भवालो विकारो भावः । यथा "स एव सुरभिः कामः स एव मलयानिलः । तेनैवमवला किन्तु मनोऽन्यदिव दृश्यते" शा०द० । भावस्य लक्षणान्तरं यथा "शरीरेन्द्रियवर्णस्य विकाराणां विभावकाः । भावा विभावजनिताश्चित्तस्य रतिरीरिताः पुराणे नाट्यशास्त्रे च द्वयोरपि रतिभावयोः । समानार्थतया चात्र द्वयमेकत्वेन कथ्यते" । २१ग्रहाणां द्वादशविधचेष्टाभेदे तदानयनं फलं च ज्यो०त० उक्तं यथा

"शयनञ्चोपवेशश्च नेत्रपाणिः प्रकाशनम् । गमनं गमनेच्छा च सभायां वक्तृतिस्तथा । आगमनं भोजनञ्च नृत्यलिप्सा च कौतुकम् । निद्रा ग्रहाणां भावाश्च द्वादशैते प्रकीर्त्तिताः" । भावानयनक्रमो यथा "यद्राशौ विद्यते चेटस्तेन तं परिपूरयेत् । एकरंशेन संपूर्य्य स्पष्टं तत्र नियोजयेत् । आनयनं तथा चन्द्रस्फुटीकरणं यदा बुधैः । रविणा मानहारेण मेषं कार्य्यं नियोजयेत् । अंशेन सप्तसंख्यया । स्पष्टं ग्रहाणां जन्मनक्षत्रम् । तद्यथा । "विशाखानलतोयानि वैष्णवं भगदैवतं पुष्या पौष्णोवसः सर्पो जन्मभान्यर्कतः क्रमात् । ऋक्षोरागिः । यदा मेषे ग्रहस्तदा १एकपूरितग्रहसंख्याकः । यदा वृषे ग्रहस्तदा २द्विपूरितो ग्रहसंख्याकः कार्य्यः । जायासुतमृत्युतुङ्गस्पष्टस्फुटिकोच्चस्थानस्थितपापग्रहाणां निद्रायवनभावयोः फलम् "निद्रायाञ्च यदा पापो जायास्थाने शुभं वदेत् । यदि पापः शुभैर्दृष्टो नाशुभैश्च कदाचन । यदि वा शत्रुगेही स्याच्छयने यदि वेक्षितः । तदा नारीसुखं तस्य नाशो भवति निश्चितम् । शुभाशुभैर्यदा दृष्टः शुभग्रहसमन्वितः । नारी च म्रियते तस्य प्रथमा च विशेषतः । सुतस्थाने स्थितः पापो निद्रायां शयनेऽपि वा । तदा शुभं भवेत्तस्य नात्र कार्य्या विचारणा । तुङ्गस्थाने स्पष्टे वा त्रिकोणे वा यदा भवेत् । अपत्यस्य तदा नाशो जायते नात्र संशयः । शुभग्रहो यदा तत्र क्रूरो वा यदि वेक्षितः । तदा प्रथमापत्यस्य नाशो भवति निश्चितम् । मृत्युस्थाने स्थितः पापो निद्रायां शयनेऽपि वा । तदात्मनोऽपमृत्युः स्याद्राजतोऽपरतोऽपि वा । शुभग्रहो यदा तत्र मृत्युस्थानेऽपि संस्थितः । तदा च मरणं तस्य मृत्युस्थाने विशेषतः । पापग्रहैर्यदा दृष्टः शुभो वा शत्रुवीक्षितः । तदा तस्य शिरश्छेदो मुनिना परिकीर्त्तितः । एवं क्रमेण बोद्धव्यं ग्रहभावे सुबुद्धिना । बलाबलविचारेण जायते च शुभाशुभम् । ज्योतिर्वित्तु च सर्वेषु परिहारः कृतो मया । शयनादिकभावेषु ज्ञातव्यश्चोपदेशतः । एकादशे वा दशमालये वा धनालये वा यदि वा विलग्ने । पापेन युक्तो न शुभग्रहश्चेत्तथापि सिद्धिं लभतीं वदन्ति" । ग्रहभेदेन दशाभेदे फलं यथा

"नन्दाग्निः पित्तशूली च जायते शयने नरः१ । उपवेशे भवेच्छिल्पी श्यामवर्णस्तथा नरः२ । नेत्रपाणौ भवेत् क्रूरो जलदोषो भवेन्नरः३ । पुष्पवान् भार्गिकश्चैव धनवांश्च प्रकाशने४ । गमने च रवेर्जातः शयनो धनसंयुतः । बहुभाषी शमी क्रोधी लुब्धचित्तः सदा भवेत् ५ । अल्पभोक्ता शीघ्रगामी दीर्घायुर्जयवल्लभः । शूरः श्रीमान् सुशीलश्च गमनेच्छाभवो नरः६ । सभायाञ्च रवेर्जातः खलो दाता शमी भवेत् । दयालुः पण्डितो धीमान् गुणवान् पण्डितप्रियः७ । आगमने भवेन्मूर्खः कुरूपो धनवान् भ-